

Kristiinankaupunki, Närpiö 2014

Voimajohtolinjausten arkeologinen inventointi

Tapani Rostedt ja Jaana Itäpalo 19.11.2014

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologista inventointia suunnitelluilla Kristiinankaupunki - Närpiö vaihtoehtoisilla maakaapelireiteillä, joiden pituus on yht. 46 km. Työn tilaaja on FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy. Työ tehtiin 24. - 27.6 ja 30.- 31.10.2014, yht. 5 kenttätyöpäivää. Pääosan työstä suoritti FM Tapani Rostedt, joka inventoi pääreitin Kristiinankaupunki-Närpiö ja Pjälaxin reitin. FM Jaana Itäpalo inventoi Kristiinankaupungin ja Närpiön rajalla kulkevan ja Kalaxin reitin. Suunnitellut linjaukset inventoitiin kokonaan suoalueita, tasaisia rämeitä ja suurinta osaa peltoja lukuun ottamatta.

Inventoinnissa tarkastettiin esihistorialliseen toimintaan soveliaita kohteita sekä historialliseen aikaan sijoittuvia kohteita, jotka vanhojen karttojen perusteella voisivat sijaita kaapelireiteillä tai niiden välittömässä läheisyydessä. Suunniteltujen linjausten välittömässä läheisyydessä on yksi tunnettu muinaisjäännöskohde (Stormossen, mj-rek. nro. 287010002) sekä yksi muinaisjäännösrekisteriin merkitty muu kohde (Storträsket 1000023062), missä on peltoröykkiöitä.

Ainoa linjausten lähistöllä sijaitseva muinaisjäännös on entuudestaan tunnettu Stormossenin röykkiökohde, joka tulee huomioida suunnittelussa. Lisäksi lähellä suunniteltua linjausta havaittiin yksi historialliseen aikaan ajoittuva kiviäitä. Kohde tulisi voimalinjan suunnittelussa ottaa huomioon osana alueen asutushistoriaa, vaikka sitä ei muinaisjäännöksenä olekaan luokiteltu.

Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	3
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	3
Esiselvitys.....	3
Menetelmät.....	5
Tutkimushistoria.....	5
3. Alueen maisema, topografia ja geologia.....	5
4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö.....	7
5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö.....	8
6. Tulokset.....	9
7. Kohdehakemisto.....	10
8. Kohdetiedot.....	10
9. Maastokuvaukset ja valokuvat kaapelilinjauksista.....	16
10. Aineistoluettelo.....	22

1. Perustiedot

Inventointialue: Suunnitellut 110 kv maakaapelireitit Kristiinankaupungista Närpiöön

Tilaaaja: FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy

Inventoinnin laji: osainventointi

Työaika: Kenttätöaika 24. - 27.6. ja 30.- 31.10.2014 yht. 5 kenttätöpäivää

Peruskartat: N3234R, N3243R, N3244 R
1232 05, 06, 09; 1241 04, 05, 07

Korkeus: n. 5 – 37,5 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS89/ETRS -TM35FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio), Pohjanmaan museo (digitaalinen kopio)

Aiemmat tutkimukset:

Ari Siiriäinen ? 1967 Stormossen (tarkastus)

Markku Torvinen 1972 Stormossen (inventointi)

Pentti Rislä 2011 Stormossen (tarkastus)

Jaana Itäpalo 2012 Stormossen (inventointi)

Jaana Itäpalo 2013 Storträsket (inventointi)

Lähialueen tutkimukset:

Markku Torvinen 1972 (Närpiö kuntainventointi)

Katja Vuoristo 2009 (Pohjanmaan tuulivoimapuistojen inventointi)

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Pohjanmaalle Närpiöön on suunnitteilla Kalaxin tuulivoimapuisto Närpiön länsipuolelle, Råskogenin kylästä pohjoiseen. Lisäksi on suunniteltu 110 kW voimalinja maakaapelina hankealueelta Närpiön Finbyhyn ja Kristiinankaupunkiin jo olemassa oleviin sähkönjakokeskuksiin. Pääreitit Kristiinankaupunki-Närpiö ja Pjelaxin reitin maastotarkastuksen suoritti FM Tapani Rostedt, Kalaxin ja Kristiinankaupungin ja Närpiön rajalla kulkevan reitin tarkasti FM Jaana Itäpalo. Kalaxin tuulivoimapuiston hankealueella kulkeva kaapelireitti on inventoitu vuonna 2013.

Suunnitteilla olevien linjausten lähiympäristöstä tunnetaan entuudestaan Kristiinankaupungin ja Närpiön rajan tuntumassa sijaitseva Stormossenin muinaisjäännöskohde (287010002), missä on kiviröykkiöksi luokiteltu muodostelma. Vuonna 2013 inventoidulla (Jaana Itäpalo) Råskogenin kylän pohjoispuolella sijaitsevalla Kalaxin tuulivoimapuiston hankealueella on nyt suunnitellun voimalinjan välittömässä läheisyydessä yksi muinaisjäännösrekisterissä luetteloitu kohde (mj. rek. numero 1000023062). Kyseessä eivät ole muinaisjäännökset, vaan peltoröykkiöksi tulkitut kivikasat. Nyt suoritettujen voimalinjojen inventoinnin yhteydessä kohteita ei tarkastettu, sillä ne sijaitsevat jo tarkastetulla tuulivoimapuiston hankealueella.

Suunniteltujen linjausten läheisyydessä on historiallisten karttojen perusteella ollut useita kyliä, joiden vanhimmat asutuskerrokset ulottuvat jopa keskiajalle saakka tai mahdollisesti jopa sitäkin kauemmaksi. Historiallisen ajan muinaisjäännöksiä ei ennen maastotöiden suorittamista ollut tiedossa. Vanhojen karttojen perusteella historialliseen aikaan sijoittuvat kohteet sijaitsevat melkein kaikki säännönmukaisesti yli 500 metrin päässä suunnitelluista linjauksista, eikä niitä tämän inventoinnin yhteydessä yleensä tarkastettu.

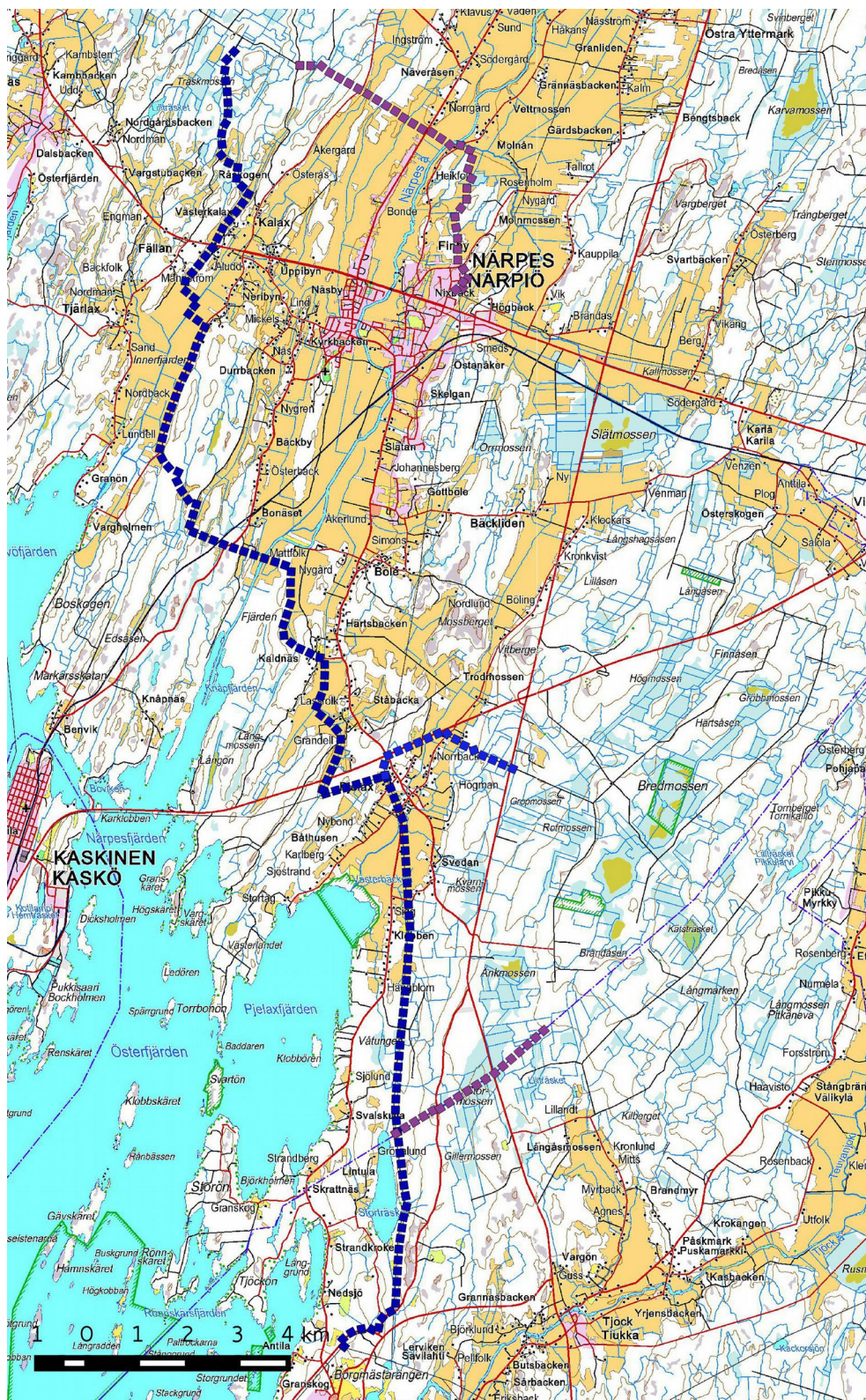
Tässä maastoselvityksessä painopiste oli ensi sijassa esihistorialliseen ja historialliseen aikaan sijoittuvien muinaisjäännösten paikantamisessa. Mahdollisuuksien mukaan pyrittiin samalla huomioimaan myös muita kulttuuriperintökohteita sekä ihmisen toiminnan seurauksena syntyneitä rakenteita ja muutoksia luonnonympäristössä, joilla voisi olla merkitystä kokonaiskuvan saamisessa kohdealueen muinaisjäännöksistä ja hankkeen vaikutuksista arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Esiselvitys

Esiselvityksessä käytettiin Helsingin Kansallisarkiston ja Vaasan maakunta-arkiston vanhoja karttoja, Museo-

viraston arkiston aineistoa, Museoviraston rekisteriportaalia, GTK:n kallioperä- ja maaperäkartoja, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvia ja vanhoja peruskarttoja. Yleispiirteisesti on käyty läpi myös internetistä löytyvää isojakoa vanhempaa kartta-aineistoa (maakirjakartat, rajakartat ym. '<http://www.vanhakartta.fi/historialliset-kartat/>')

Yleiskartta 1, suunnitellut maakaapelireitit.

Mk n. 1:80 000, Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:100 000 11/2014.

Menetelmät

Maastoinventoinnissa tarkastettiin kaapelireittejä sekä niiden lähiympäristöä, lukuun ottamatta linjauksia soilla, tasaisilla rämeillä ja pääosin pelloilla. Lisäksi tarkastettiin linjausten lähellä (< 500 m) olevia muinaisjäännöksille otollisia alueita ja historiallisten karttojen perusteella tarpeelliseksi koettuja kohteita. Inventointi perustuu pääosin silmänvaraisiin pintahavaintoihin, harvoilla hiekka-alueilla tehtiin 30 x 30 cm halkaisijaltaan olevia koekuoppia. Tarvittaessa kivi- ja maarakenteita kairattiin 2 cm:n kairalla. Kohteet ja osa suunnitelluista voimajohtolinjauksista kuvattiin ja niistä kirjattiin maasto- ja maisemaselvityksiä.

Työssä käytettiin apuna GPS-paikkanninta (Magellan GPS 320), Canon Powershot A80 digikameraa sekä Quantum GIS 2.2.0 paikkatieto-ohjelmaa.

Tutkimushistoria

Kristiinankaupungissa on tehty 1900-luvun alkupuolella muutamia arkeologisia kaivauksia, mutta koko Kristiinankaupunkia koskeva ensimmäinen inventointi on tehty vasta vuonna 2006, jolloin Vesa Laulumaa tarkasti pääasiassa jo tunnettuja kohteita ja arvioi niiden matkailullista merkitystä. Entuudestaan tuntemattomien kohteiden sekä irtolöytöpaikkojen tarkastaminen jäi inventoinnissa vähäisemmäksi. Tämän vuoksi inventointi ei ole kohdistunut suoraan nyt suunnitelluille kaapelireittien alueille, vaikka niiden läheisyydestä tunnetaankin useita kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Närpiössä ensimmäiset arkeologiset tarkastukset on tehty 1910-luvulla, mutta varsinainen koko kunnan kattava inventointi on tehty vasta vuonna 1972, jolloin Markku Torvinen tarkasti alueen muinaisjäännöksiä. Inventointi kattoi myös Norrskogenin alueen, josta löytyi useampia hautaröykkiökohteita. Tämän lisäksi Mirja Miettinen on tehnyt vuonna 1988 muinaisjäännösten tarkastuksia Norrskogenin alueelle.

Viimeisimmät aluetta koskevat inventoinnit on tehty vuosina 2009 (Katja Vuoristo: Pohjanmaan tuulivoimapuistojen inventointi 21.9.-8.10.2009. Ilmajoki-Kurikka, Kristiinankaupunki, Maalahti, Mustasaari, Närpiö ja Vähäkyrö) ja 2012 sekä 2013 (Jaana Itäpalo: Svalskullan/l. Vanhan Närpiöntien ja Kalaxin tuulivoimapuistojen inventointi).

3. Alueen maisema, topografia ja geologia

Suunnitellut maakaapeliin hankealueet sijaitsevat Kristiinankaupungin Nedsjön kylän ja Närpiön Kalaxin tuulivoimapuiston välillä sekä Närpiön Finbyn kylässä. Pjelaxin kohdalta lähtee lisäksi suunnitelmien mukaan vaihtoehtoinen maakaapelin linja itään valtatielle 8 saakka ja siitä edelleen itään ja etelään. Sen linjaus valtatie 8 itäpuolella ei kuulu tämän inventoinnin piiriin. Lisäksi tarkasteltavina olivat Kristiinankaupungin ja Närpiön rajalla kulkeva reitti ja Kalaxin tuulivoimapuiston hankealueelta Närpiön Finbyn kylään kulkeva reitti.

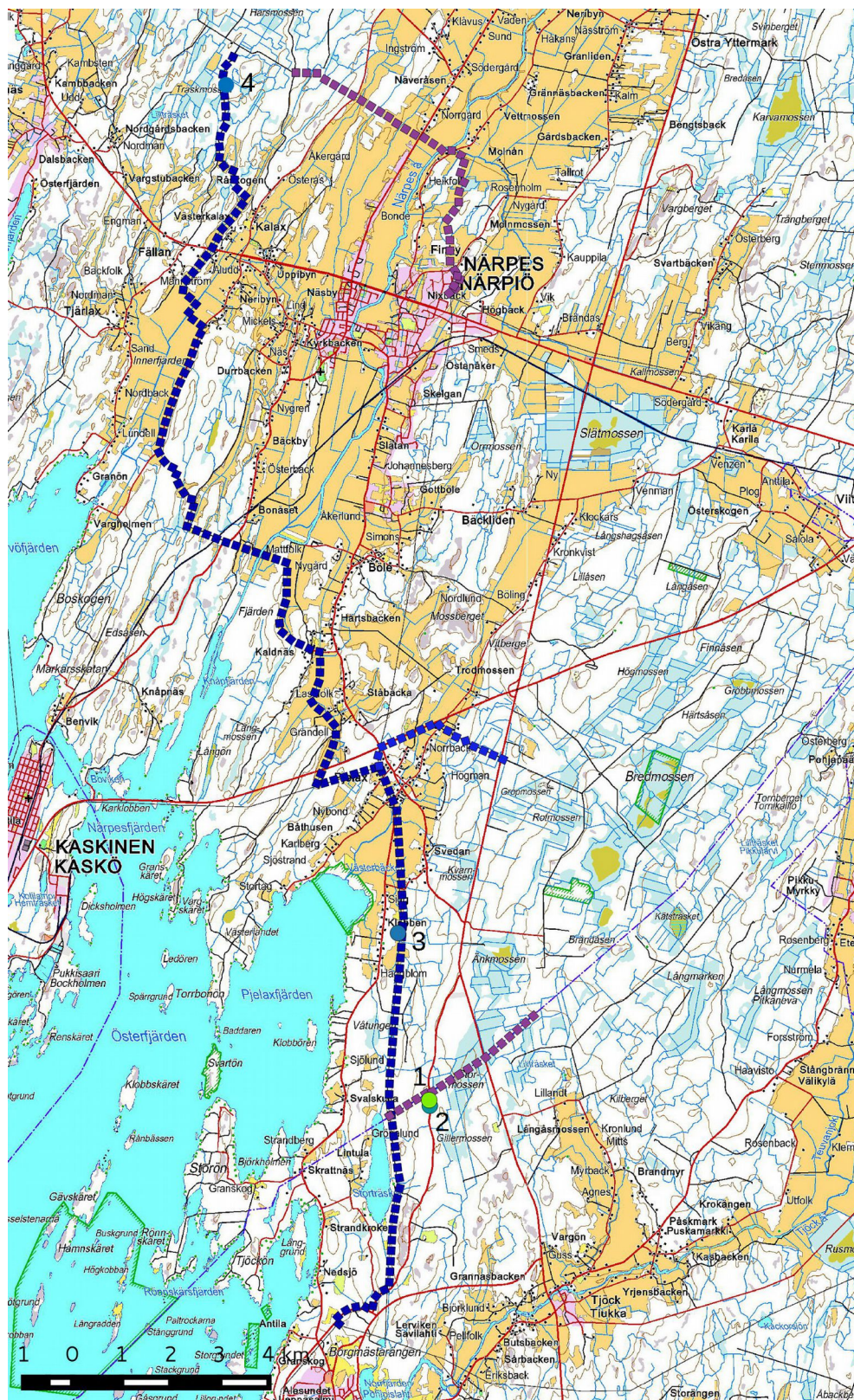
Kristiinankaupungista Pjelaxin eteläpuolelle (Klobbenin kylään saakka) maasto on kivistä ja/tai soista talousmetsää. Korkeusvaihtelut ovat enimmäkseen hyvin pieniä, pääosin 3 – 5 m. Kuivahkot – tuoreehkot matalat kankaat peittävät suuren osan alueesta, loput on ojitettua rämettä, suota ja peltoa, kallioesiintymiä on vain vähän. Maaperä on suurimmaksi osaksi pinnaltaan huuhtoutunutta pohjamoreenia ja kumpumoreenia, jonka kivien koko on keskimäärin 0,5 – 1,5 m. Kankaiden välissä on soistuneita alueita, rämeillä sijaitsevien ojien perusteella turpeen paksuus on keskimäärin 0,5 – 1 m, sen alla on savea tai hiesua. Pjelaxin kylän pohjoispuolella suunnitellun linjauksen lähialueilla vuorottelevat peltoaukeat ja pienet kiviset/soistuvat metsäsaarekkeet. Suunnitellut linjaukset kulkevat viljelysalueiden ja kulttuurimaisemien välissä korkeusvyöhykkeellä 5 – 20 m mpy., Kristiinankaupunki-Närpiö reitillä yleisimmin 10 metrin korkeuskäyrän molemmin puolin. Selvää korkeusvaihtelua on Kalaxin reitin luoteis- ja eteläosassa, missä korkeuseroa on yli 10 m. Kalaxin reitti ylittää Närpiönjoen.

Pjelaxin suunnitellusta sähkönjakelukeskuksesta itään päin kulkeva voimajohtolinjaus ylittää pian paikallistien jälkeen tasaisen peltoaukean, jonka itäpuolella linjaus kulkee kivisessä soistuvassa kuusivaltaisessa sekametsässä aina valtatielle 8 saakka. Mitään muinaisjäännöksen viittaavaa ei havaittu. Kristiinankaupungin ja Närpiön rajalla reitti kulkee länsiosassa talousmetsissä, missä maaperä on kivikkoista, Vanhan Närpiöntien varrella on kallioita, idässä reitti kulkee melkein kokonaan tasaisella ojitetulla rämeellä tai soistuneessa maastossa.

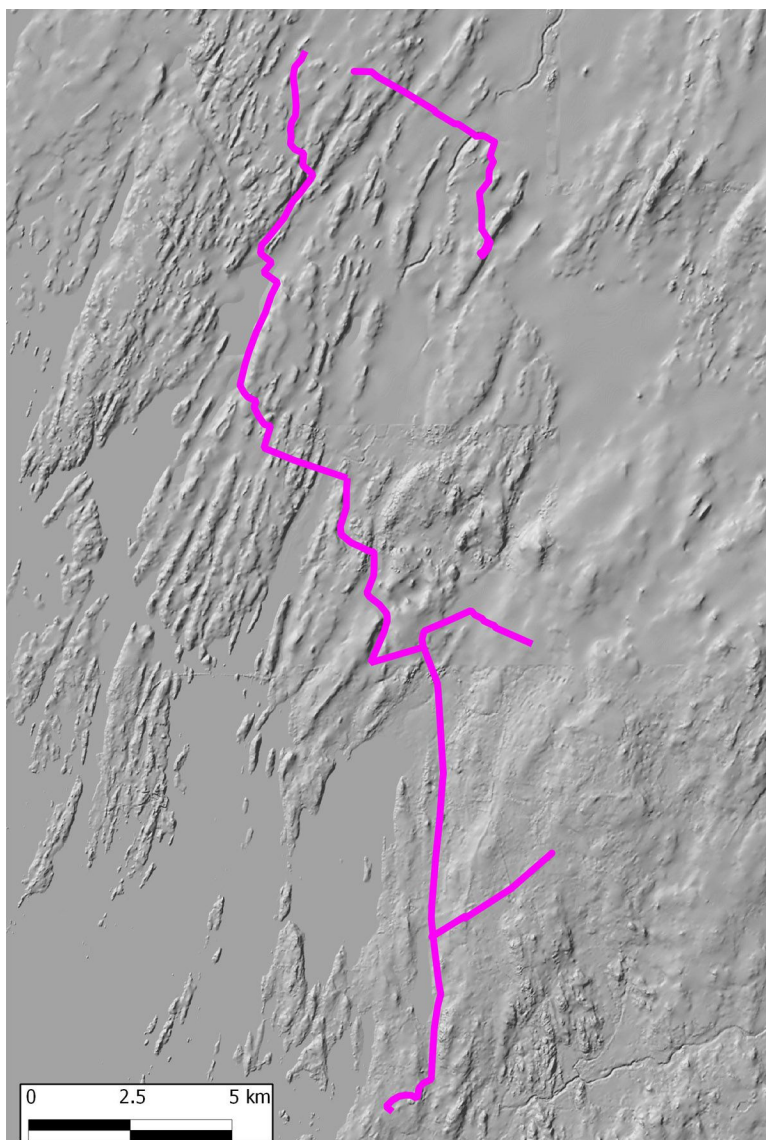
Suurin osa tutkitusta alueesta on talousmetsäkäytössä tai peltona, luonnonsuojelukohteita ei suunnitelluilla linjauksilla ole. Alueella on peltoja, jotka Kristiinankaupunki-Närpiö reitillä on raivattu tasaiseen soistuneeseen

alueeseen, suurin osa näistä on melko uusia peltoja. Finbyn kylässä Närpiönjoen ja Molnåbäckenin varsi on ollut niittyana jo hyvin varhain. Pellot ovat Pjellaxin eteläpuolella suopeltoja, muualla maaperä on pääosin hiesua tai savea.

Yleiskartta 2, Muinaisjäännöskohde: 1. Stormossen. Muut inventointihavainnot: 2. Stormossen 2 3. Simons 4. Storträsket. Mk n. 1:80 000, Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:100 000 08/2014.

Tausta-aineisto, MML@ 11/2014

Kaapelireitit 10 m DEM -korkeusmallia vasten.

4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö

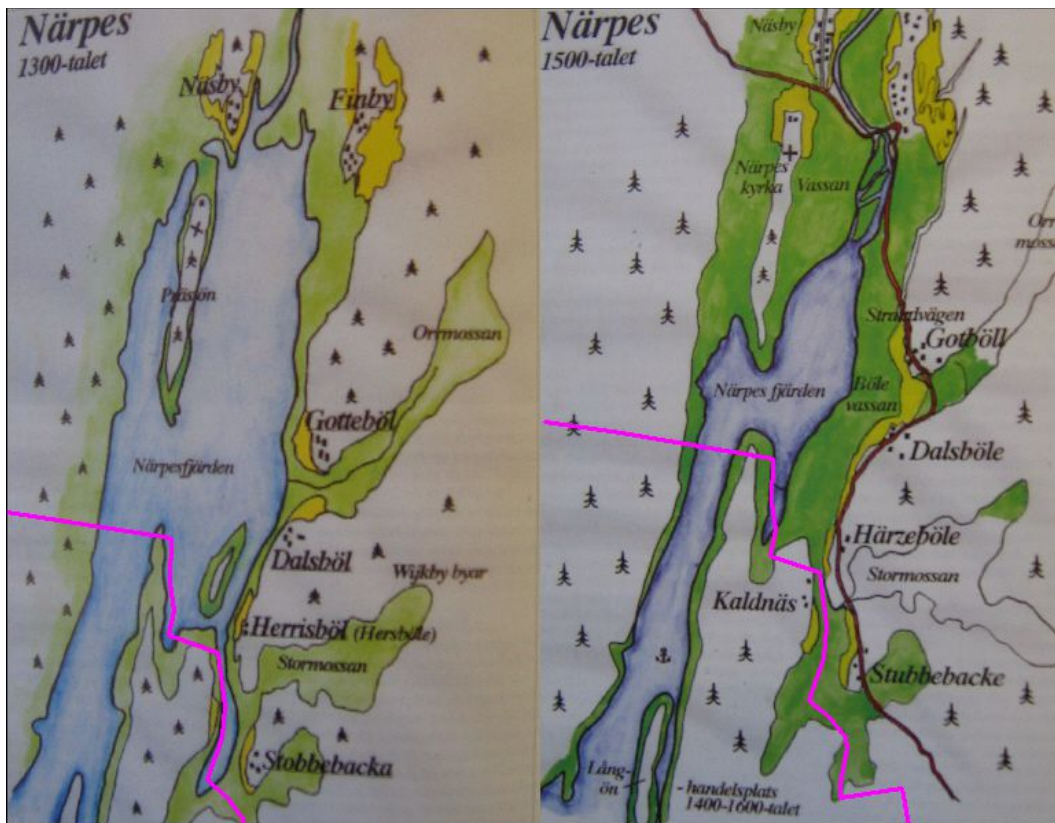
Suunniteltujen kaapelireittien lähiseudulta tunnetaan kivikautisia, pronssikautisia ja rautakautisia kohteita, jotka keskittyvät usein jokilaaksojen alueille, pääosin suunniteltuja linjauksia ylemmille korkeustasoille. Suurin osa Kristiinankaupunki-Närpiö kaapelireitin hankealueesta ei ole kovin otollista esihistoriallisille muinaisjään-
nöksille; se sijaitsee pääosin melko matalalla, on suhteellisen tasaista ja toisaalta paikoitellen vaikeakulkuista karkean kivikon ja soistuneen maaperän takia. Kristiinankaupungin ja Närpiön rajalla sekä Kalaxsista Finby-
hyn kulkevat reitit sijaitsevat ylemmillä rauta- ja pronssikautisella korkeuksilla, ja sen sekä joillakin paikoin myös korkeuserojen perusteella niiden alueella on todennäköisempää maastoa esihistoriallisten kohteiden sijainnille, mm. Vanhan Närpiöntien varrella on ympäristöstään kohoavia kallioita, joilla sijaitsee Stormosse-
nin röykkiö. Näitä alueita on tosin jo osin inventoitu vuosien 2012-2013 tuulivoimapuistoselvityksissä eikä uu-
sia esihistoriallisia kohteita löytynyt.

5. Alueen historiallinen maankäyttö

Hankealueen ulkopuolella on sen pohjoisosassa Närpiössä ollut vanhaa kyläasutusta todennäköisesti viimeistään 1300-luvulla, tarkempia lähdetietoja siitä on 1500-luvulta (esim. Norrgrann 1984, 28-29; Nybond 1999, 12; 126). Kaikki tiedossa olevat vanhat kartat valokuvattiin Kansallisarkistossa (Helsingissä), Finbyn ja Kalaxin kylien osalta myös Vaasan maakunta-arkistossa, ja asemoitiin nykyisten karttojen ja suunniteltujen kaapelireittien kanssa. Vuoden 1754 isokarttaan Finbyn kylän Almängsforsin kohdalle on merkitty sahamylyn paikka. Kohteen tarkastuksessa alkuperäisten maakerrosten todettiin hävinneen joen ruoppausten seurauksena, paikalle on rakennettu myös vuonna 1978 pato. Yleensä linjaus kulkee asumattomien metsäsaarekkeiden ja alavien peltoaukeiden kautta ohittaen vanhat kyläpaikat selvästi. Kaikki vanhojen kyläpaikkojen läheisyydessä sijaitsevat metsäsaarekkeet ja peltoaukeat kuitenkin tarkistettiin vähintään silmänvaraisesti, tarpeen niin vaatiessa myös lapionpistoin. Finbyn kylässä Närpiönjoen ja sen sivuhaaran Molnåbäckenin varsi oli miltei kokonaan raivattu pelloiksi viimeistään 1700-luvun lopulla.

Noin 650-1000 metrin etäisyydeltä linjasta Närpiön keskustan länsipuolelta on löytynyt Närpes Hembygdsförening rf.:n ilmoituksen perusteella useita kuulia, joiden on arveltu ehkä liittyvän Krimin sodan aikaiseen tuntemattomaan taisteluun (mj-rekisterin kohde Råddlandet, 1000023442).¹

Närpiön alueella sijainneet 1300-luvun (vasemmalla) ja 1500-luvun (oikealla) vanhat kyläpaikat (Nybond 1999, 12, 126), violetti viiva = suunniteltu maakaapeli.

¹ http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx?sovellus=mjreki&taulu=T_KOHDE&tunnus=1000023442

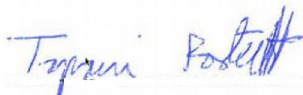

Ote vuoden 1754 isojakokartasta Finbyn Almängsforsin kohdalta. Paikalla oli sahan lisäksi myös myllyrakenus. Molnåbäckenissä oli pato. Jokien varsille on merkitty lukuisa määrä niitty latoja. Vaasan maakunta-arkisto erikoisluettelon kartta Närpiö Finby 3:4 a.

6. Tulokset

Inventoinnissa tarkastettiin potentiaalisten esihistoriallisten kohteiden lisäksi kaikki linjausten kohdat, jotka sijaitsevat vanhojen kyläpaikkojen läheisyydessä. Mitään muinaisjäännöksiin tai muuhun vanhempaan ihmistoimintaan viittaavaa ei havaittu. Almängsforsin 1700-luvun hävinneen sahamyllyn paikan lisäksi esimerkiksi Kaldnäsän kylätonttiin vanhojen karttojen perusteella paikannettu sillanpaikka tarkastettiin, sen kohdalla on nykyään pellolle vievä metsätie ja siihen liittyvä uusi siltarakenne. Uutena historiallisen ajan kohteena löydettiin Simonsin tilan läheisyydestä (Pjelaxin kylän eteläpuolelta) kaksi kiviäitaa. Ainoa linjausten läheisyydessä sijaitseva muinaisjäännös on entuudestaan tunnettu Stormossenin röykkiö.

Turussa ja Lestijärvellä, 19.11.2014

Tapani Rostedt

Jaana Itäpalo

7. Kohdehakemisto

Kohde	Sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	luokka
1. Stormossen	10	kivirakenteet, röykkiöt	ajoittamaton	1	2
2. Stormossen 2	12	kivirakenteet, rakennusten perustukset	resentti	1	4
3. Simons	13	kivirakenteet, kiviaidat	resentti	1	4
4. Storträsket	15	työ- ja valmistuspaikat, viljelysröykkiöt	resentti	5	4

Taulukko. Luokat: 1. uusi muinaisjäännöskohde 2. tunnettu muinaisjäännöskohde 3. muu kulttuuriperintökohde 4. muu inventointihavainto.

8. Kohdetiedot

Muinaisjäännöskohde

1 Kristiinankaupunki Stormossen

Mj-rekisteri: 287010002
Laji: kiinteä muinaisjäännös
Tyyppi: kivirakenteet
Tyypin tarkenne: röykkiöt
Ajoitus yleinen: ajoittamaton
Lukumäärä: 1
Rauhoitusluokkaehdotus: 2
Paikkatiedot:
Karttanumero: UN323, 123209 Tjock
Koordinaatit: N 6924096 /E 210001
 z 30 m mpy
Koord.selite: GPS-mittaus, pistemäinen
Rajaus: rekisteriportaalin mukaan
Inventointimenetelmät: pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset: Ari Siiriäinen ? 1967 tarkastus
 Markku Torvinen 1972 inventointi
 Pentti Rislä 2011 tarkastus
 Jaana Itäpalo 2012 inventointi

Maastotiedot: Vanhan, nykyisin pois yleisestä käytöstä olevan Närpiöntien länsipuolella, aivan tien vieressä, matkaa Närpiön rajalle on n. 100 metriä. Paikka on ympäristöstään kohoava matala moreenimäki, länsirinteellä on kasvillisuuden peittämiä kallioita. Maasto laskee terasseina länteen, itäpuolella on rämettä. Maasto on kanervaa ja jäkälää kasvavaa sekametsää.

Kuvaus: 2011: "Röykkiö on ns. kranssimainen eli siinä on kehävalli, jonka leveys on noin 1,5 m, keskellä oleva kuoppa on syvyydeltään noin 1,5 m. Röykkiön halkaisija on noin 8 m.

Kohteesta 100 metriä etelään on rakennuksen kiviperusta, jossa tulisijan paikka. Röykkiö saattaa liittyä myös tähän asutukseen. Röykkiöstä heti pohjoiseen on kotitarveottoa, kuten tällä alueella yleensäkin tien varressa."

2014: Kohteesta pohjoiseen jatkuva mäki ja länteen laskevat rinteet inventoitiin vuonna 2012 tarkemmin. Ai-noat havainnot olivat maanottokuopat, joita on myös rinteessä alempana. Nyt ei lähiympäristöstä tehty uusia havaintoja.

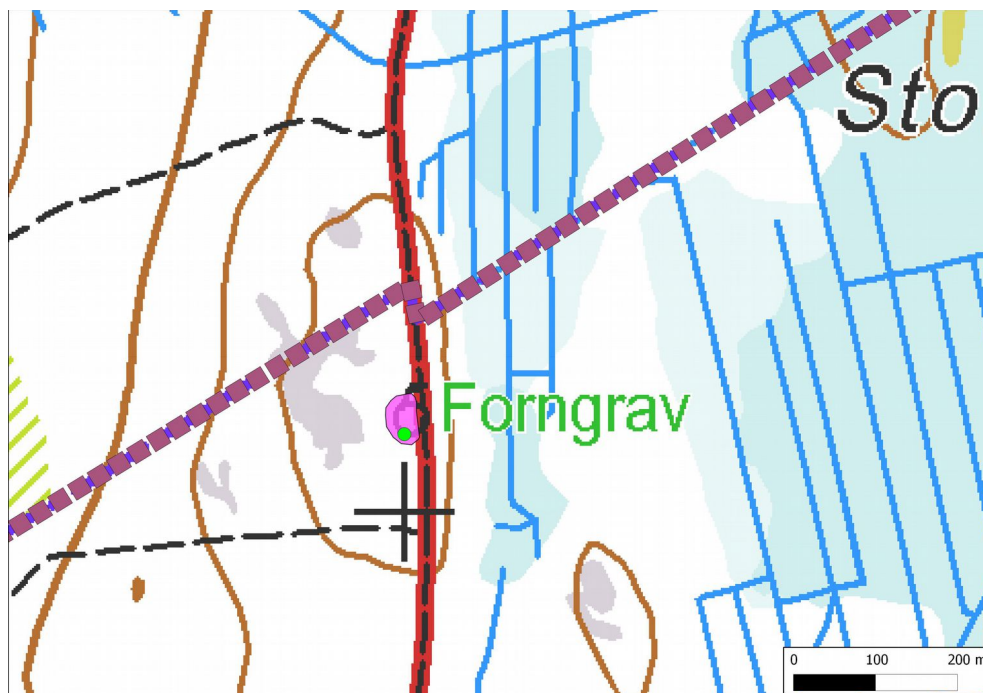
Rakenne koostuu massiivisesta vallista ja keskellä olevasta kuopasta. Muoto on lievästi kulmikas. Kuoppa on n. 6 m halkaisijaltaan ja enimmillään lähes 2 m syvä ja se yltää luontaisen maan pinnan alapuolelle, kuoppa näyttäisi kuuluvan alkuperäiseen rakenteeseen. Vallin leveys on enimmillään lähes 2 m. Rakenne koostuu enimmäkseen alle 40 cm halkaisijoiltaan olevista kivistä, valli on osin huolellisesti ladottu. Kivien pintaa peittää eri jäkälälajit ja sammal. Maasto laskee heti muodostelman länsipuolella. Kohteen ajoitus ja funktio on avoin. Kysymys voi olla esim. historiallisen ajan kellarin perustuksesta.

Noin 100 m etelään sijaitseva rakennuksen kiviperusta tarkastettiin myös. Paikalla on ollut vuosin 1971 ja 1986 peruskarttojen mukaan varastoalue. Rakennuksen jäänteet saattavat liittyä metsätöihin (ks. kohde 3 Kristiinankaupunki Stormossen 2).

Vaikutusten arvio: Kohde sijaitsee suunnitellusta kaapelireitistä n. 100 m etelään. Ei vaikutusta.

Vallia ja keskuskuoppa koilliseen.

Stormossen, kohteen rajausta lilalla. Kaapelilinjan merkitty katkoviivalla.

Muut havainnot

2 Kristiinankaupunki Stormossen 2

Mj-rekisteri:	-
<i>Laji:</i>	muu havainto
<i>Tyyppi:</i>	kivirakenteet
<i>Tyyppin tarkenne:</i>	rakennusten perustukset
<i>Ajoitus yleinen:</i>	resentti
<i>Lukumäärä:</i>	1
<i>Rauhoitusluokkaehdotus:</i>	-
Paikkatiedot:	
<i>Karttanumero:</i>	UN323, 123209 Tjock
<i>Koordinaatit:</i>	N 6923982 /E 210013
<i>Koord.selite:</i>	GPS-mittaus, pistemäinen
<i>Inventointimenetelmät:</i>	pintahavainnointi, kairaus
<i>Aiemmat tutkimukset:</i>	Pentti Rislä 2011 tarkastus

Maastotiedot: Vanhan, nykyisin pois yleisestä käytöstä olevan Närpiöntien länsipuolella, aivan tien vieressä, matkaa Närpiön rajalle on n. 250 metriä. Paikka on puuton heinittynyt aukea. Ympärillä on nuorta kasvatusmetsää.

Kuvaus: Kohde tarkastettiin vuonna 2011 samassa yhteydessä n. 100 m pohjoiseen sijaitsevan Stormossenin kohteen tarkastuksessa.

2011: "... Kohteesta 100 metriä etelään on rakennuksen kiviperusta, jossa tulisijan paikka. Röykkiö saattaa liittyä myös tähän asutukseen. Röykkiöstä heti pohjoiseen on kotitarveottoa, kuten tällä alueella yleensäkin tien varressa."

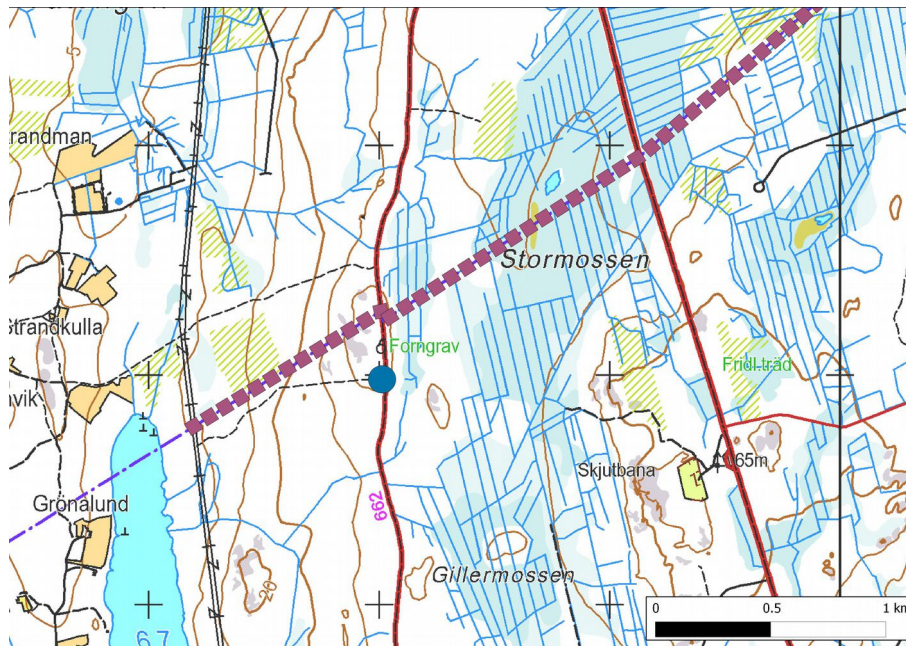
2014: Noin 6 x 5 m pohja-alaltaan, suorakaiteen muotoisista kiilakivistä tehty perustus on säilynyt itäsivulla, muilla sivuilla katkonaisesti, luoteiskulmassa on tulisijan paikka, kairauksessa ei tosin saatu esiin hiiltä, keskellä olevan kuopan kohdalla on voinut olla kellari. Länsiosassa on ollut ilmeisesti eteinen/kuisti, sen kohdalla rakenne on epämääräisempi.

Paikalla on ollut vuosin 1971 ja 1986 peruskarttojen mukaan varastoalue. Rakennuksen perusta saattaa liittyä metsätöihin. Tien itäpuolella on heinittynyttä metsämaastoa ja matalia ojia, mahdollisesti paikalla on sijainnut peltoja, vanhoille peruskartoille ei kuitenkaan ole merkitty peltoja ko. alueelle.

Vaikutusten arvio: Kohde ei ole lain suojelema, joten vaikutuksia ei arvioitu.

Kohde kuvattuna idästä.

Stormossen 2.

3 Närpiö Simons

Mj-rekisteri:	-
Laji:	muu havainto
Tyyppi:	kivirakenteet
Tyypin tarkenne:	kivaidat
Ajoitus yleinen:	resentti
Lukumäärä:	2
Rauhoitusluokkaehdotus:	-
Paikkatiedot:	
Karttanumero:	N3234R, 1232 06

Koordinaatit: N 6927501/E 209367
z 5-7 m mpy

Koord.selite: itä-länsi – suuntaisen eteläisemmän kivaidan itäpää
Rajaus: pistemäinen
Inventointimenetelmät: pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset: -

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Närpiön kirkolta 12,5 km etelään Pjelaxin kylän peltoaukioitten eteläpuolella kivikkoisessa maastossa Simonsin talon entisten peltojen reunalla. Nykyään maasto on tuoreehkoa kangasta / nuorta talousmetsää.

Kuvaus: Kohteet sijaitsevat Simonsin talon pohjoispuolella (aita 1) ja talosta itään (aita 2). Aita 2 ulottuu lähelle suunniteltua voimalinjaa ja suositellaan sen ottamista huomioon linjauksen suunnittelussa. Kyseessä ei ole muinaisjäännös, mutta osana alueen asutushistoriaa se tulisi pyrkiä säilyttämään.

Aita 1 Simonsin talon pohjoispuolella sijaitsee 20m pitkä kiviaita, 340 m linjauksesta länteen (ei vaikutusta linjaukseen).

N 6927614/ /E 209067 (aidan alku)
N 6927615/ E 209079 (aidan loppu)

Aita 2 Simonsin talosta itään suuntautuva 270 metriä pitkä kiviaita, sen itäpää sijaitsee 50 m suunnitellusta linjauksesta länteen. Tulee ottaa suunnittelussa huomioon.

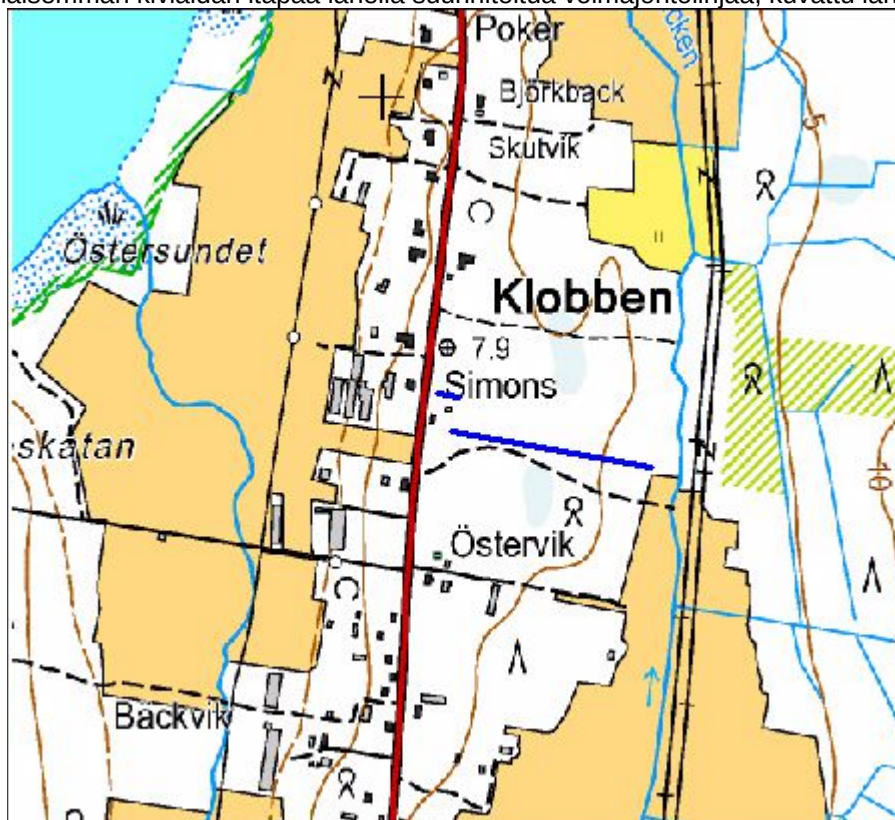
N 6927501/E 209367 (aidan alku, lähinnä suunniteltua linjausta)

N 6927562/E 209108 (aidan loppu)

Vaikutusten arvio: Aidan 2 itäpää sijaitsee 50 m suunnitellusta linjauksesta länteen. Vaikka kyseessä ei olekaan lain suojelema muinaisjäännös, se tulisi linjan suunnittelussa kuitenkin ottaa huomioon osana alueen asutushistoriaa.

Eteläisemmän kiviaidan itäpää lähellä suunniteltua voimajohtolinjaa, kuvattu länteen.

Simonsin talon ympärillä havaitut kiviaidat on merkitty tummansinisellä viivalla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:25 000, 7/2014.

4 Närpiö Storträsket

Mj-rekisteri: 1000023062
Laji: viljelysröykkiötä, ei ole muinaisjäänös
Ajoitus yleinen: resenti
Lukumäärä: 5
Rauhoitusluokkaehdotus: -

Paikkatiedot:
Karttanumero: 1241 05

Koordinaatit: P : 6944905 I : 205816

Aiemmat tutkimukset: Jaana Itäpalo 2013 inventointi
Inventointimenetelmät: ei tarkastettu

Kuvaus: Närpiöstä n. 5,5 km luoteeseen Träskmossenin koillispuolella metsäautotien itäpuolella. Paikalla on neljä viljelysröykkiötä n. 30 metrin etäisyydellä toisistaan. Suurin on n. 6 m halkaisijaltaan ja se on koottu n. 3 pitkän ja 1,5 m korkean maakiven viereen. Keskellä on kaiveltu kuoppa. Vuoden 1971 peruskartan mukaan tien länsipuolella oli pelto ja siellä havaittiinkin hajonneita peltoröykkiötä ja yksi matala osittain hajonnut peltoaita.

Vaikutusten arvio: Kohde ei ole lain suojelema, joten vaikutuksia ei arvioitu.

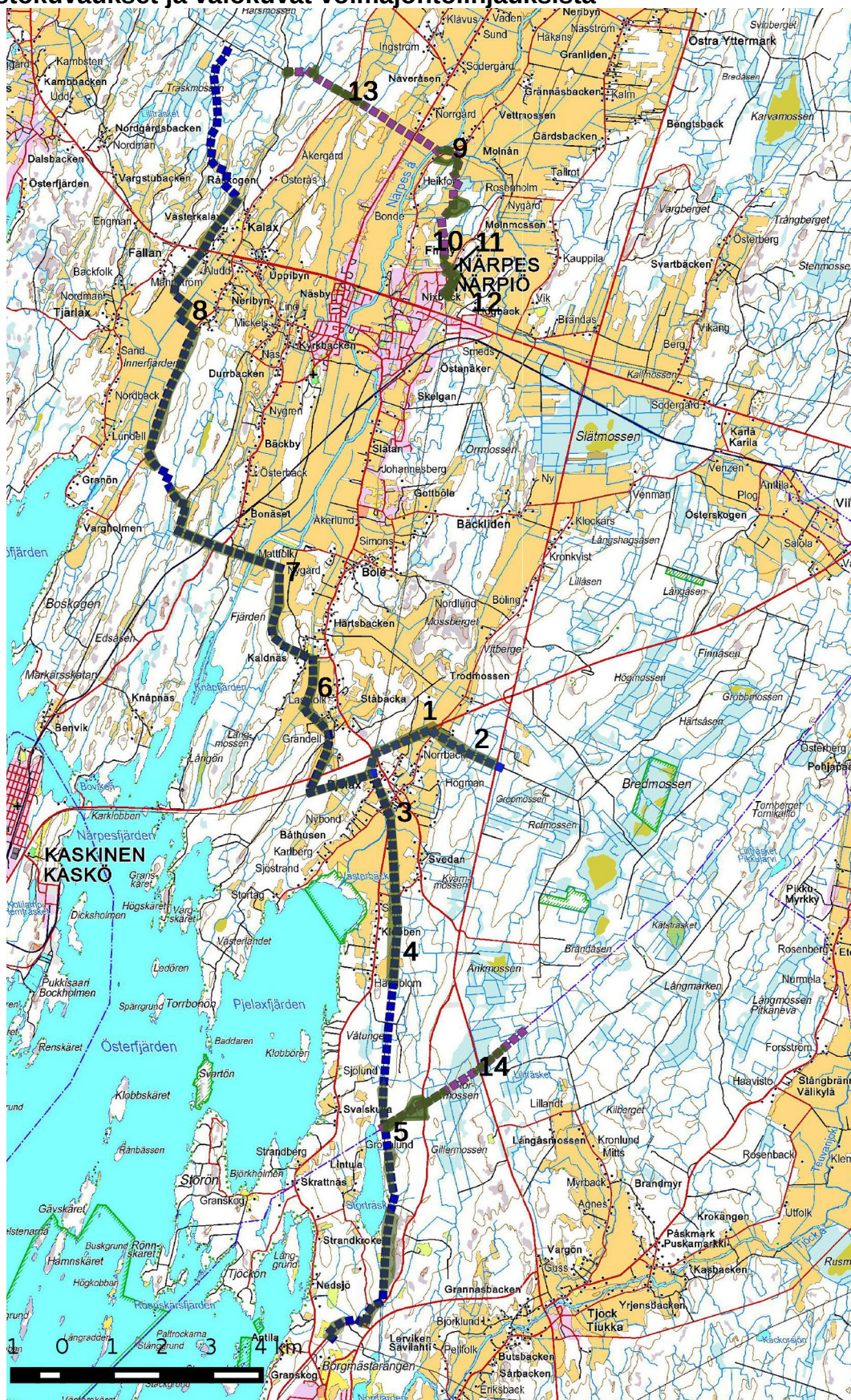

Suurin kohteen röykkiö (kuva v. 2013).

Ks. kartta sivulla. 6.

9. Maastokuvaukset ja valokuvat voimajohtolinjauksista

Yleiskartta 3, kuvauspaikat, vaihtoehtoiset maakaapelireitit katkoviivana. Vuonna 2014 inventoidut alueet tummennettu. Mk n. 1:80 000, Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:100 000 08/2014.

Kuva 1. Voimajohtolinjaus Pjelasista itään maantien eteläpuolella. Kuvattu itään.

Kuva 2. Voimajohtolinjaus Pjelasista itään, kuusisekametsää valtatie 6 itäpuolella. Kuvattu itään.

Kuva 3. Voimajohtolinjaus Kristiinankaupunki-Närpiö. Peltoaukeaa Pjelasin eteläpuolella. Kuvattu etelään.

Kuva 4. Voimajohtolinjaus Kristiinankaupunki-Närpiö. Uudempaa suopeltoa Pjelaxin eteläpuolella. Kuvattu etelään.

Kuva 5. Voimajohtolinjaus Kristiinankaupunki-Närpiö. Soistuvaa kuusisekametsää. Kuvattu etelään.

Kuva 6. Voimajohtolinjaus Kristiinankaupunki-Närpiö. Peltoaukeaa Kaldnäsin ja Ståbackan välillä. Kuvattu etelään.

Kuva 7. Voimajohtolinjaus Kristiinankaupunki-Närpiö. Peltoaukeaa Mattfolkin metsäniemekkeestä etelään. Kuvattu etelään.

Kuva 8. Voimajohtolinjaus Kristiinankaupunki-Närpiö. Peltoaukeaa Kalaxin eteläpuolella. Kuvattu etelään.

Kuva 9. Almängsfors Närpiönjoessa Finbyssä. Kuvassa vuonna 1978 valmistunut pato. Kuvattu luoteeseen. Kaapelireitti ylittää joen kohteen länsipuolella. Noin 100 itään oli toiminnassa sahamylly 1700-luvulla. Ilmeisesti paikalla on ollut mylly- ja/tai sahatoimintaa myöhemminkin.

Kuva 10. Kaapelireittiä pellon reunassa Finbyssä Nordströmin kohdalla. Kuvattu pohjoiseen.

Kuva 11. Vanha rajakivi Finbyssä Molnmossvägenin eteläpuolella kulkevan metsätien varrella. Kivessä on epäselviä hakkauksia ja se sijaitsee nykyisellä rajalinjalla.

Kuva 12. Resentti peltoröykkiö Nixbackenista koilliseen mäen alaosassa. Kuvattu länteen.

Kuva 13. Kaapelireittiä Kalaxissa Råskogsvägenin itäpuolisilla pelloilla. Kuvattu lännestä.

Kuva 14. Matalan röykkiön päällä oleva vanha rajamerkki nykyisellä Kristiinankaupungin ja Närpiön rajall vt:n 8 itäpuolella. Kivessä on epäselviä hakkauksia.

10. Aineistoluettelo

Arkistoaineisto:

Kansallisarkisto (Helsinki): isojakokartat Bäcky, Kaldnäs, Kåtnäs, Kalax, Pjelax ja Ståbacka.

Vaasan maakunta-arkisto: isojakokartat Finby ja Kalax.

Digitaalinen aineisto:

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto, Kristiinankaupunki, Närpiö, pitäjänkartat, <http://digi.narc.fi/digi/search.ka>

Geologian tutkimuskeskus,
http://www.gtk.fi/tietopalvelut/geologiset/kartta_aineistot/, <http://geomaps2.gtk.fi/geo/>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto,
<http://www.vanhakartta.fi/historialliset-kartat/maakirjakartat/search-results>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön rekisteriportaali:
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön tutkimusraportit, Kristiinankaupunki ja Närpiö:
http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/raportti/read/asp/hae_liite.aspx?id=100273&tyyppi=pdf&kunta_id=74

Kirjallisuus:

Norrgrann, Allan 1984. Tjærlax historia. Närpes hembygdsförening.

Nybønd, Bjarne (red.) 1999. Byarna vid Bergen: Bøle, Gottbøle, Stobacka, Kaldnäs, Bäckliden, Österskogen. Bøle ungdomsförening.